

ARHIVA PROJEKATA I FOTOGALERIJA DO 2019

Dalmatinsko kulturno ozračje 19. stoljeća

Prof. dr. sc. Ljerka Šimunković, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Odsjek za talijanski jezik i književnost

Graditeljsko naslijeđe dubrovačkog područja

Prof. dr. sc. Željko Peković, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Odsjek za povijest umjetnosti

Romanizmi u onomastici grada Splita

Doc. dr. Marina Marasović-Alujević, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Odsjek za talijanski jezik i književnost

Dalmatinski katastri u 19. stoljeću

Doc. dr. Nataša Bajić-Žarko, Državni arhiv u Splitu, vanjska suradnica na Odsjeku za povijest

JADRANSKA PRIČA - INTERDISCIPLINARNO ISTRAŽIVANJE JADRANSKIH NARATIVA

Akronim: ADRIANA

Trajanje: 01.10.2015 - 30.09.2019.

Voditelj: Joško Božanić

Opis projekta

Atribut „jadranski“ ne pojavljuje se u hrvatskoj književnoj historiografiji ni znanosti o književnosti kao kvalifikativ koji bi definirao literarnu posebnost ni kao stilska, ni kao tematska, niti kao kulturološka odrednica. Zanimarivanje maritimnosti rezultira redukcijom kulturološkog diverziteta u recepciji nacionalne književnosti, umjetničke i usmene. Polazeći od teze da je kvalifikativ „jadranski“ bitna odrednica jednog od hrvatskih kulturnih identiteta, ovaj projekt želi doprinijeti istraživanju fenomena maritimnosti hrvatske kulture na području narativa oralne pripovjedne književnosti kako fikcionalne tako i nefikcionalne i njena refleksa u narativima umjetničke književnosti u sinkronijskoj i dijakronijskoj perspektivi. U tome je i specifičan doprinos projekta budući da on pokriva veliko neistraženo područje usmene književnosti i njena utjecaja na umjetničku književnost. Projekt se temelji na ideji sustavnog istraživanja usmene i zapisane građe oralne nefikcionalne i fikcionalne književnosti, izvan klasičnog folklorističkog okvira percepcije fenomena literature kao žanrovski i poetološki definiranog diskursa. Ovo istraživanje nije strogo omeđeno granicama jezika jednog etnosa (hrvatskog), već uključuje i transetničke utjecaje i prožimanja zadana istom kulturalnom matricom adriantstva. To je dijaloška kultura čiji je temeljni princip humorizam. Zapisuje se i sistematizira prikupljena građa te provodi sustavna analiza, valorizacija i interpretacija tekstova s različitih aspekata: literarnog, lingvističkog, etnološkog i kulturnoantropološkog, komparativnog i rodnog, a istraživanje uključuje različite tipove interpretacije na područjima: stilistike, naratologije, književne teorije, dijalektologije, leksikologije / leksikografije, semiotike, retorike, etnografije i kulturne antropologije. Pragmatični dio istraživačkog

programa realizira se dizajniranjem atraktivnih ambijentalnih narativa za potrebe jadranskih kulturnih itinerara.

Kontekst projekta

Duž istočne jadranske obale od sredine Pelješca pa do zapadne obale Istre, na otocima i na tankom obalnom prostoru prostire se jedan hrvatski idiom u kojemu je rođena hrvatska pismenost i hrvatska književnost – čakavski. U tom hrvatskom idiomu sačuvana je kolektivna memorija milenijskog iskustva življenja s morem, a jedini je slavenski jezik od Vladivostoka do Adriatika koji je prožet jadranskim i mediteranskim kulturnim utjecajima. U 19. stoljeću političkom odlukom on biva eliminiran iz procesa standarizacije koja je provedena na novoštokavskoj dijalekatskoj podlozi. Na taj način njemu je oduzet i kulturološki značaj koji je, kao književni jezik, imao i prepušten je egzistenciji u usmenoj komunikaciji kao čakavski vernakular koji egzistira jedino na razini organskih idioma. Nema ga, kako smo rekli, ni na UNESCO-voj listi „Red Book of Endangered Languages” koja obuhvaća 94 europska jezika.

Istraživači usmene književnosti u Hrvatskoj bavili su se uglavnom istraživanjem na području štokavskog vernakulara koji je mnogo bliži standardu i u prostoru koherentniji od čakavskog idioma, a s druge strane zanimljiviji po svojoj junačkoj epici koje na prostoru čakavskog idioma praktički nije bilo. Također valja istaknuti da su se istraživači usmene književnosti na čakavskom vernakularu bavili uglavnom poezijom, najčešće lirskom. Usmena pripovjedna književnost ostala je u tolikoj mjeri zanemarena da možemo reći kako istraživači čakavske usmene književnosti nisu gotovo ni primijetili njeno postojanje. Također možemo reći da ta pripovjedna usmena književnost hrvatskog priobalja i otoka sadrži važne kulturnoantropološke karakteristike hrvatskog jadranstva i mediteranstva, te, na nacionalnoj razini, zanemarene komponente hrvatskog kulturnog identiteta.

Cilj projekta

Cilj projekta ADRIANA – Interdisciplinarno istraživanje Jadranskih narativa - fokusirat će se prvenstveno na nefikcionalnu priču humorističkog karaktera - facendu. Riječ facenda dolazi iz venecijanskog vernakulara gdje ona znači: posao, radnja. Riječ je o vrsti usmene pripovjedne književnosti čija su dva bitna obilježja nefikcionalnost (zaokupljenost činjeničnim) i humor, a karakterističan je za jadranski (obalni i otočki) prostor Hrvatske.

Na temelju našeg dugogodišnjeg istraživanja (40 godina) na otoku Visu ove vrste pripovjedne usmene književnosti bilo je lako uočiti golemu prazninu u hrvatskoj povijesti usmene književnosti, a to je upravo previd ove vrste oralne literature. Naše istraživanje fokusirano je na humorizam kao bitnu kulturološku podlogu, kao važan element za kulturnoantropološku interpretaciju mentalitetne matrice jadranskog tipa kulture. Pritom je upravo usmena narativna književnost njen najuvjerljiviji izraz. Ona korespondira s načinom života na otvorenom: trg, riva, agora. Svi događaji imaju svoje interpreatore a publika je cijela organska zajednica. Taj svijet otvoren je prema Drugome i ne poznaje etničke granice jer je element mora medij komunikacije koji povezuje udaljene obale, kulture, jezike. Ta otvorenost prema mediteranskom univerzumu donosi iskustvo spoznajnog relativizma, talent za paradoksalno viđenje fenomena, potrebu za ironijski i sarkastično intoniranim izričajem, sklonost

paradoksalnom obratu u priči. Ta dijaloška kulturna matrica podloga je humorizma kao esencijalne odrednice jadranstva u usmenoj i umjetničkoj književnosti.

Upisanost usmenog diskursa u umjetni literarni diskurs pratit će se kroz dijakroniju "jadranskog" tematsko-generičkog odvojka hrvatske književnosti od dubrovačke i hvarske renesanse, preko pisaca obalnih gradova do pisaca "između" različitih prostorno-etničkih paradigmi, poput Cara Emina, Matavulja, Božića, Desnice, Betizze, Novaka itd. Utoliko se u ovaj upis fonocentričnog književnog diskursa u logocentrični diskurs umjetničke književnosti otvara i pitanje politike pisanog diskursa u odnosu na usmenost.

Narativ kulturnih itinerara

Istraživanje jadranskih narativa ima i svoju pragmatičnu svrhu: priređivanje atraktivnih priča vezanih za određene lokalitete na turističkim rutama u okviru programa kulturnog turizma kao i proizvodnja novih turističkih ruta određenih pričom. Polazeći od spoznaje da je priča pokretač putovanja, da ona izaziva radoznalost, da najavljuje avanturu, istraživanje i ispunjava smisao kretanja prostorom, u naš istraživački program uključujemo i priče posebno oblikovane za pragmatičnu potrebu turističkih itinerara kulturnog turizma. Te priče mogu se pripremiti (dizajnirati) tako da prate duže ili kraće turističke itinerare različite ili iste tematike. Kretanje prostorom bez priče jest kretanje koje ne uključuje dimenziju vremena.

Kretanje prostorom lišeno memorije koju taj prostor čuva o proživljenim stoljećima ljudskog trajanja u njemu, jest putovanje bez smisla, listanje knjige neispisanih stranica, putovanje koje se svodi na puku lokomociju, na kretanje od točke A do točke B prema satelitskom GPS (Global Positioning System) orijentiru. Bez GPS orijentira više ne plovi nitko, ali s, nazovimo to tako, NPS (Narrative Positioning System) plove samo iznimni pojedinci koji su se prije putovanja potrudili sami otkriti zanimljive priče, mada im mnoge takve priče i nije moguće otkriti jer nisu ni zapisane, a ako su i zapisane mnoge nisu ni prevedene na strane jezike. To je golema praznina u turističkoj ponudi Hrvatske i izazov za istraživački tim projekta ADRIANA.

Istraživanje

Istraživanje je fokusirano na humor kao bitnu kulturološku podlogu, kao važan element za kulturnoantropološku interpretaciju mentalitetne matrice jadranskog tipa kulture. Pritom je upravo usmena narativna književnost njen najuvjerljiviji izraz. Otvorenost prema mediteranskom univerzumu donosi iskustvo spoznajnog relativizma, talent za paradoksalno viđenje fenomena, potrebu za ironijski i sarkastično intoniranim izričajem, sklonost paradoksalnom obratu u priči. Dijaloška kulturna matrica podloga je humora kao esencijalne odrednice jadranstva u usmenoj i umjetničkoj književnosti. Upisanost usmenog diskursa u umjetni literarni diskurs prati se kroz dijakroniju "jadranskog" tematsko-generičkog odvojka hrvatske književnosti od dubrovačke i hvarske renesanse, preko pisaca obalnih gradova do pisaca "između" različitih prostorno-etničkih paradigmi, poput Cara Emina, Matavulja, Božića, Desnice, Betizze, Novaka itd.

Projekt ADRIANA je financiran uz potporu Hrvatske zaklade za znanost.

Suradnici

Prof. dr. sc. Joško Božanić
PROF. EMERITUS

Koordinira projektom, organizira istraživačke skupine, prikuplja narative, obrađuje, sistematizira i interpretira prikupljenu građu.

Dr. sc. Danica Škara
RED. PROF.

Redoviti profesor u trajnom zvanju, voditeljica više međunarodnih projekata, Fulbrightova stipendistica. Njena je uloga u projektu semiotička i kognitivna analiza odabranih uzoraka, komparativno istraživanje paranarativnih mikrostruktura i humora.

Dr. sc. Inoslav Bešker
 RED. PROF. (VANJSKI SURADNIK FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU)
 Na projektu istražuje i interpretira jadranske komponente hrvatske književnosti te jadranske narative u komparatističkoj transjadranskoj perspektivi.

Dr. sc. Natalie Dupré
 DOCENTICA NA FACULTY OF ARTS KU LEUVEN, BRUSSELES
 Bavi se jadranskom književnošću, a na projektu će se baviti interpretacijom jadranstva u umjetničkoj književnosti.

Dr. sc. Elis Deghenghi Olujčić
 RED. PROF. (FAKULTET ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE U PULI)
 Istaknuta talijanistica čija je uloga na projektu istraživanje hrvatsko-talijanskih književnih veza i refleksa usmene književnosti Jadrana u umjetničkoj književnosti.

Dr. sc. Srećko Jurišić

IZV. PROF

Istraživač jadranske kulture i komparatističkom analizom hrvatsko-talijanskih književnih veza. Uloga u projektu je komparatistička interpretacija jadranskih narativa i terensko istraživanje.

Dr. sc. Antonela Marić

DOCENTICA

Istražuje jadransku kulturu i hrvatsko-talijanske književne veze. Uloga u projektu: stilistička i komparatistička interpretacija jadranskih narativa i terensko istraživanje.

Dr. sc. Anita Runjić Stoilova
IZV. PROF.

Bavi se fonetikom i retorikom. Voditeljica je Fonetskog studija na Filozofskom fakultetu. Njena je uloga na projektu organizacija rada u fonetskom laboratoriju te interpretacija retoričkih i performativnih vrednota oralne književnosti.

Dr.sc. Marijana Tomelić Ćurlin
IZV. PROF.

Bavi se dijalektologijom a na projektu dijalektološko-tekstološkom obradom tekstova i terenskim istraživanjem.

dr. sc. Eni Buljubašić
POSLIJEDOKTORANDICA

Na projektu će raditi na stilističkim interpretacijama tekstova usmene književnosti i baviti će se terenskim istraživanjima.

Paula Jurišić, doktorandica
MAG. ANGL. ET. ITAL

Na projektu će se baviti tekstološkim i lingvističkim aspektima jadranskih narativa te terenskim istraživanjem.

dr.sc. Marina Blagaić Bergman
VIŠA ASISTENTICA

Na projektu će se baviti kulturno-antropološkom interpretacijom konteksta oblikovanja i prijenosa jadranstva u proučavanim zajednicama.

Fotogalerija

